

tett magyar leány, Piroska, aki később Kharitás néven újból közrehat az események irányításában.

A tárgy legendaszerűségéhez alkalmazkodó előadáson szembevetendő az egyszerűsége törekvés. Ez valószínűleg tudatos eljárás volt a költő részéről s nem is volna baj, kár azonban, hogy helyenként magyarázatra szoruló szók és fordulatok is vannak a szövegben, ami a zavartalan élvezés rovására esik (horkák; a megnyitott forrás *habárja fut lön; csobán; jókszedő*). A két alexandrinból és három tizenegyes sorból alkotott stórfaszerkezet az eddigi eposzi formákhoz szokott olvasók előtt szokatlannak fog feltűnni. Kérdés, hogy ez az újszerűség nem fog-e ártani a szerkesztileg eléggé sikerült mű hatásának.

V. M.

Könyvek a bolsevizmusról. (Huszár Károly: Az égő Oroszország. Dantékiadás. Budapest, 1926. — Henri Beraud: Mit láttam Moszkvában. Fordította Orbók Attila. Budapest, 1926.) A bolsevizmus hova-tovább tíz esztendeje égető világprobléma, nekünk magyaroknak, akik megszenvedtünk érte, kétszeresen az. Mégis — hiába vagyunk kortársak — annyi misztikum veszi körül, annyira ellentétes megvilágításban rajzolják élénk ellentétes világnézetű írók, hogy hálával kell fogadnunk minden könyvet, mely objektivitásra törekszik.

Huszár Károly előszavában ezt ígéri («tudományos mérlegeléssel igyekeztem a tényeket és jelenségeket igen magas szempontok szerint megítélni»). Óriási apparátussal fog munkájához: könyve végén több mint kétszázötven művet sorol fel, mint forrásmunkát. Ezek között egy orosz nyelvű sincs. Huszár Károly nem tud oroszul és sohasem járt Oroszországban. Egy tárgyilagossági történeti munkának nem lehet előfeltétele a személyes átélés, mégis úgy érezzük, hogy Oroszországot nem lehet könyvekből megérteni, az orosz bolsevizmust még kevésbé. Oroszország a végtelenségek birodalma. Csak az tudja ezt igazán átérzeni, aki hetekig utazott ugyanazon vasúti kocsiban a beláthatatlan pusztákon keresztül, ahol napokig csak egy-két állomást ér. Csak az érti meg Tolstoj orosz muzsikáját igazán, aki együtt ivott vele teát kunyhójában. Ezt mindenki megerősítheti, aki valaha járt Oroszországban.

Huszár Károlynál ezt a hiányt némileg pótolja, hogy élő forrásokra is támaszkodott, orosz hadifoglyok elbeszéléseire, orosz emigránsok közleményeire. Művének széles keretét ad. Behatóan foglalkozik a cárizmus korával, az orosz-japán háborúval, a világháború előtti forradalmi törekvésekkel, a világháborúval, hogy így megértesse a bolsevizmus hatalomrajutását. Világosan lát hatalmas anyagában, nem bonyolódik belé adatainak tömegébe és érdekesen ír. Művének nemes tendenciája végigvonul az egész könyvön. Ripszám Henrik ceruzarajzai közel visznek az orosz néplelekhez és méltón illusztrálják a könyvet. Huszár Károly érdemes munkát végzett és a magyar olvasó sok tanulsággal forgathatja művét.

Beraud nem történelmet ad, hanem riportokat oroszországi tapasztalatairól. Mint szélső radikális francia újságíró, a szovjet meghívására hetekig tartózkodott Moszkvában, Pétervárott és bejárta az orosz vidéket is. Nem engedte magát kalauzolni, hanem igyekezett — a titkos rendőrség ellenére — a saját szemével látni. Mert tudja, hogy a szovjet urai mesterei az idegenvezetésnek. Hiszen még a pétervári akadémia jubileumán résztvevő német egyetemi tanárokat is sikerült nekik alaposan félrevezetniök és propagandájuk öntudatlan eszközeivé tenniök. Beraud könyve annál meggyőzőbb, hogy ő maga orosz tanulmányútja előtt rokonérzéssel viseltetett a bolsevizmus iránt és családó megdöbbenéssel volt kénytelen ráeszmélni a szovjetrendszer belső hazugságára. Ezt a belső hazugságot főleg abban látja, hogy a szovjet befelé nagyorosz, mondhatni nemzeti, kifelé meg nemzetközi forradalmi politikát folytat. Hogy a munkásság uralmát hirdeti, de saját munkásságát a legnagyobb nyomorban tartja és minden megmozdulását, sztrájkötörekvését véres terrortal nyomja el. Hogy a tulajdonjog megszüntetését proklamálja és amellet az úrgazdagok kasztját teremti meg. A szeszfogyasztást tiltja, de a vezetők pezsgős orgiákat rendeznek. Az egész bolsevizmus egy nagy hazugság, ez Beraud keserű megállapítása és könyve kiáltó szózat a francia munkássághoz. Orbók Attila fordítása jó és a Pfeifer Ferdinánd kiadócégnak hálásak lehetünk, hogy ezt a könyvet magyarul is megjelentette.

S. A.